

З. В. Юринець,
 д. е. н., доцент, професор кафедри менеджменту,
 Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів
 О. А. Петрух,
 аспірант кафедри менеджменту,
 Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.22.116

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Z. Yurynets,
 Sc.D. in Economics, Associate Professor, Professor of Department of Management,
 Ivan Franko Lviv national university
 O. Petruch,
 PhD., Student, Ivan Franko Lviv national university

STATE REGULATION DIRECTIONS OF UKRAINE'S HEALTHCARE SECTOR INNOVATION DEVELOPMENT

У статті запропоновано логічну модель взаємоузгодження економічних засобів і напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, яка ґрунтується на долученні до збалансованого трикутника дій "споживач — замовник — постачальник" ще одного елемента — інноваційної компоненти. Проведено аналіз стану інноваційних процесів у сфері охорони здоров'я, діяльності суб'єктів господарювання, що займаються створенням товарів і виробів медичного призначення, інноваційних медичних технологій. З'ясовано, що інноваційні процеси дотичні до сфери охорони здоров'я розвиваються уповільнено і потребують врегулювання, існує дефіцит ефективних та результативних національних інноваційних проєктів, які б мали попит на національному та міжнародному ринку, державних програм, розроблених для розвитку сфери охорони здоров'я та інноваційної діяльності. Запропоновано низку рекомендацій та завдань для вдосконалення забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України.

In the article, the logical model of the mutual coordination of economic means and state regulation directions of Ukraine's healthcare sector innovation development has been proposed. This model is based on the addition of the innovation component to the balanced action triangle "customer — customer — supplier". The analysis of the state of innovation processes in the field of healthcare, the activities of business entities involved in the creation of goods and medical products, innovative medical technologies has been implemented. It has been found that innovative healthcare processes are slowly developing and need to be resolved. Innovative medical technologies in Ukraine are being developed thanks to investment of private innovative enterprises. Business entities that create goods and medical products, innovative medical technologies, medicines, equipment, etc. must play an important role for the innovation development of the healthcare sector. These include pharmaceutical companies, innovative clusters, technology parks, small hi-tech enterprises, private scientific medical enterprises, medical technology centers and institutes, and other subjects of innovation infrastructure. There is a shortage of efficient and effective national innovation projects that would have demand in the national, international market. Effective government programs designed to develop healthcare and innovation activities are in demand. The recommendations and tasks for improving the provision of state regulation of Ukraine's healthcare sector innovation development

have been proposed. The state faces the challenge: to define clear guidelines for the innovative development of healthcare; to establish priority directions of innovative development of healthcare sphere; to develop a strategy and policy in order to achieve the strategic goals of innovative healthcare development; to provide an adequate level of management process, decision-making in order to achieve strategic goals of innovative development of healthcare sector; to provide opportunities for adapting the healthcare to changing needs of the population, accumulating regulatory, political, social and legal instruments for managing the innovative development of the healthcare sector.

Ключові слова: державне регулювання, інноваційний розвиток, сфера охорони здоров'я, суб'єкти господарювання, інноваційні проекти, державні програми.

Key words: state regulation, innovation development, healthcare, business entities, innovation projects, state programs.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Сфера охорони здоров'я України найбільше потребує результативних трансформацій та інноваційного поступу, оскільки повинна підтримувати задоволення потреб громадян у якісній і доступній медичній допомозі. Державна політика у напрямі підтримки створення інновацій у сфері охорони здоров'я, застосування інструментарію державного регулювання інноваційного розвитку цієї сфери постали невід'ємним елементом сучасної економіки, яка ґрунтується на знаннях, із залученням підприємств, закладів, установ, управлінських органів усіх ієрархічних рівнів, що заангажовані у процес створення та застосування новітніх знань задля досягнення цілі — підвищення якості та рівня життя населення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Інноваційні проблеми розвитку сфери охорони здоров'я та напрями їх вирішення наведені у наукових працях таких економістів: І. Борисенко, А. Бронштейна, А. Вишневського, А. Вялкова, Н. Герасименко, Н. Грищенко, Л. Жаліло [2], С. Ільдеменова, Ф. Кадирова, Е. Кужель, О. Корнійчук [3], М. Мартинюк [2], Т. Овчинікової, Ю. Салікова, Д. Стіглиць, В. Шевського та ін. Дослідження стратегічних питань державного регулювання у системі охорони здоров'я було об'єктом вивчення низки науковців, зокрема, доцільно виокремити таких, як О. Амоша, Н. Артамова, І. Гладун, Д. Карамішев, Р. Ларіна, В. Пашков, Г. Слабкий, І. Солоненко та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У науковій літературі ще не достатньо акцентовано уваги розкриттю питань теоретичного змісту щодо розроблення логічної моделі взаємоузгодження економічних засобів і напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України та практичного змісту щодо формування рекомендацій для вдосконалення забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основною ціллю статті є розроблення логічної моделі взаємоузгодження економічних засобів і напрямів

державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, формування рекомендацій та завдань задля вдосконалення забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В Україні переважає критично низький рівень держаних витрат на забезпечення та захист здоров'я кожного окремо взятого громадянина. Згідно з рекомендаціями ВООЗ держави повинні скеровувати на охорону здоров'я своїх громадян не менше ніж 5% ВВП. Будь-яке зниження призводить до руйнування сфери охорони здоров'я, а рівень і доступність медичної допомоги різко падають. Витрати на охорону здоров'я у бюджеті України склали лише 3,8% ВВП, у той час, коли для Польщі витрати становлять 6,7% ВВП [4].

Важливим завданням для України в умовах сьогодення постає питання модернізування структури сфери охорони здоров'я із врахуванням напрямів державного регулювання інноваційного розвитку.

Модернізація системи фінансування сфери охорони здоров'я повинна ґрунтуватись на моделі збалансованого, оптимального трикутника дій "споживач — замовник — постачальник", яка працює у передових країнах світу.

У межах реформи охорони здоров'я України пропонується, що функціями замовника медичних послуг буде наділена організація, що повинна розподіляти фінансові ресурси, які поповнюватимуться за рахунок пацієнтів завдяки страховій медицині або оподаткування. Постачальником послуг визначено медичні заклади, а споживачами медичних послуг — пацієнтів. Відповідно до реформи передбачено формування автономного замовника послуг, автономних постачальників, які продаватимуть замовнику послуг медичні послуги, ґрунтуючись на підписанні договорів. Як перспектива — створення контролюючого органу чи наглядової ради. Таким чином, метою усіх державних дій має стати єдиний ринок медичних послуг (медичний простір), який об'єднуватиме усіх постачальників (установи, заклади охорони здоров'я), зокрема приватні медичні центри, заклади, аптеки тощо.

Однак, у моделі збалансованого, оптимального трикутника дій "споживач — замовник — постачальник" відсутній важливий елемент — інноваційна компонен-

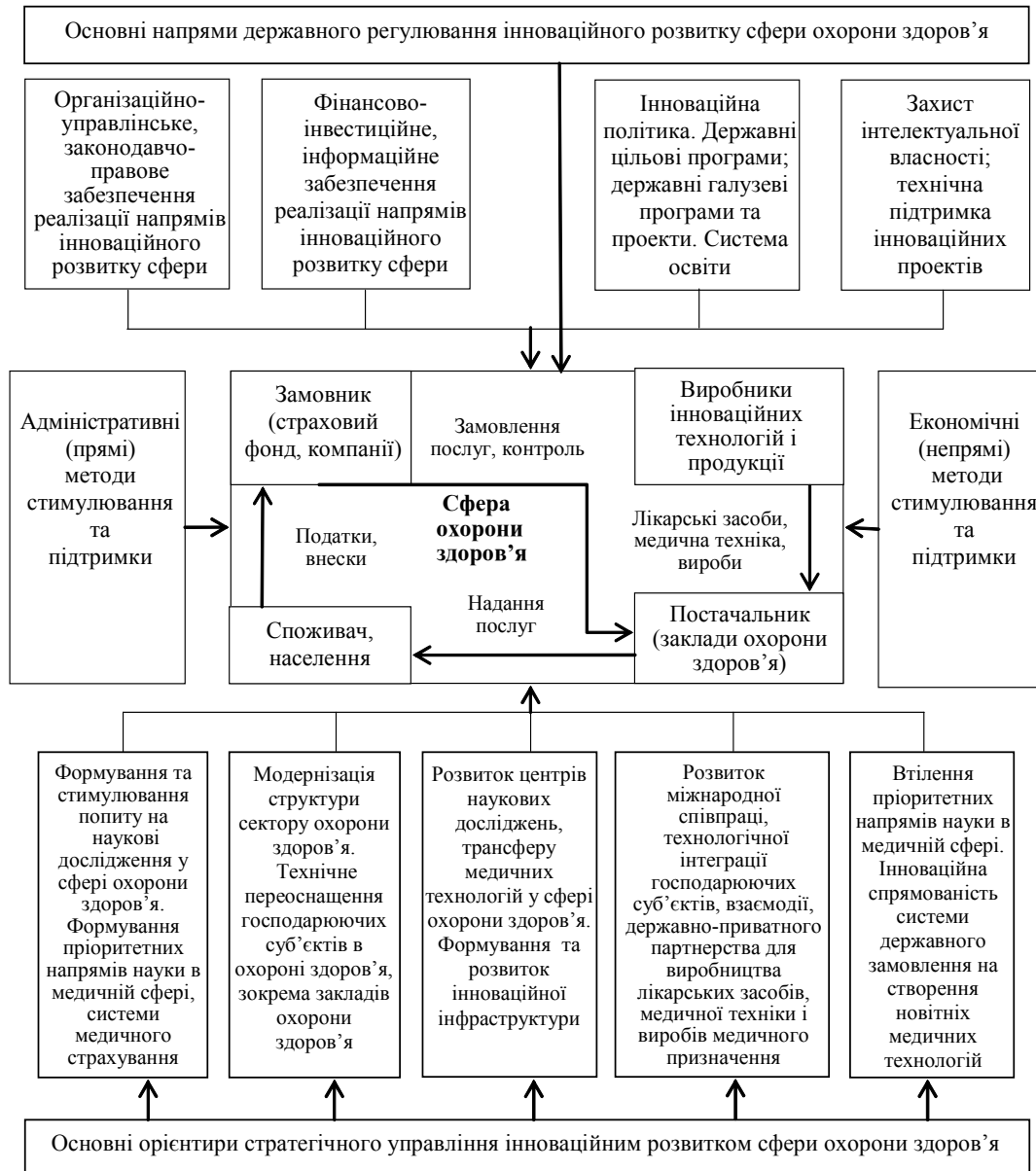

Рис. 1. Логічна модель взаємоузгодження економічних засобів і напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України

Джерело: розроблено авторами.

та. Найважливішою національною моделлю таких відносин є не досконалою, оскільки практично не залучений національний виробник інновацій (нових лікарських засобів, медичної техніки і виробів медичного призначення), а замовника послуг практично не існує, оскільки він об'єднаний із постачальником. У ролі постачальника виступає держава, яка володіє закладами охорони та забезпечує їхнє утримання. Така ситуація не сприяє розв'язанню конфлікту інтересів усіх зацікавлених сторін, спричиняє отримання низьких результатів (надання медичної допомоги та медичних послуг) за суттєвих національних витрат на охорону здоров'я.

Логічна модель взаємоузгодження економічних засобів і напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України наведені на рисунку 1.

Посилення інноваційної спрямованості розвитку промисловості особливо актуальне в умовах сьогоден-

ня. Інноваційні процеси у сфері охорони здоров'я розвиваються уповільнено і потребують врегулювання.

Важливу роль для сфери охорони здоров'я відіграють суб'єкти господарювання, що займаються створенням товарів і виробів медичного призначення, інноваційних медичних технологій тощо. Сюди можна віднести фармацевтичні компанії, інноваційні кластери, технопарки, малі високотехнологічні підприємства, приватні наукові медичні підприємства, медико-технічні центри та інститути, інші суб'єкти інноваційної інфраструктури.

Промисловий сектор національної економіки, який здійснював розроблення та виробництво інновацій у сфері охорони здоров'я, медичні технології і був націлений на інноваційні процеси, тепер або знищений, або змушений переорієнтуватись на інші види діяльності і змушений виживати на ринку абсолютно без державних стимулів. А діяльність підприємств, які працюють

Таблиця 1. Перелік державних програм, розроблених для розвитку сфери охорони здоров'я та інноваційної діяльності

№ п/п	Перелік державних програм	Розробник
1	Державна програма «Репродуктивне здоров'я нації»	Міністерство охорони здоров'я
2	Державна програма розвитку і виробництва медичної техніки	Міністерство охорони здоров'я
3	Державна програма забезпечення населення лікарськими засобами	Міністерство охорони здоров'я
4	Державна програма будівництва сучасних інфекційних лікарень (відділень) в обласних центрах та великих містах	Міністерство охорони здоров'я
5	Державна програма створення єдиної системи екстреної медичної допомоги населення України	Міністерство охорони здоров'я
6	Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації на 2002-2011 роки»	Міністерство охорони здоров'я
7	Загальнодержавна програма імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хворіб на 2009-2015 роки	Міністерство охорони здоров'я
8	Загальнодержавні програми протидії, запобігання та лікування захворювань (Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки)	Міністерство охорони здоров'я
9	Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки	Міністерство охорони здоров'я
10	Загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
11	Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 рр.	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
12	Державна цільова науково-технічна програма «Нанотехнології та наноматеріали» на 2010-2014 рр.	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
13	Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

Джерело: укладено на основі [5; 7].

на виготовлення медичної продукції та технологій відзначається імітаційною орієнтацією.

Здебільшого інноваційні медичні технології в Україні розвиваються завдяки аутоінвестицій приватних інноваційних підприємств і комерціалізуються у межах мікроекономічних моделей бізнес-процесу. Значний внесок у створення та втілення інновацій у сфері охорони здоров'я здійснили приватні наукові медичні підприємства, якими були розроблені нові медичні технології, що успішно застосовуються на практиці у приватних медичних закладах для діагностики та лікування не лише в Україні, а й закордоном. На жаль, зусилля цих підприємств до наукової й інноваційної діяльності не підтримуються державою.

Певною мірою в Україні зроблено акцент на застосуванні бюджетних інструментів стимулювання інноваційного розвитку, однак така підтримка є незначною. В середньому у продовж останнього десятиліття інноваційна активність українського підприємництва з кожним роком скорочується.

Важливу роль відіграють інноваційні центри та центри підтримки підприємництва, які спрямовані на підтримку інновацій у сфері охорони здоров'я, працюють відповідно до принципу оплати за кінцевий результат отриманого прибутку (не за право участі в інноваційному проекті). Однак функції таких інноваційних центрів ще обмежені.

Одним із видів економічної діяльності, що ефективно розвивається у напрямі розроблення інновацій є фармацевтичний сегмент. Фармацевтичний ринок перебуває у третій підгрупі фармацевтичних ринків, що розвиваються, поряд із Єгиптом, Пакистаном, В'єтнамом та Уругваєм.

До напрямів інноваційної діяльності у сфері охорони здоров'я належать: проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції; розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального і екологічного становища; технічне переозброєння, реконструкція, розширення, будівництво нових підприємств, що здійснюються вперше як промислове освоєння виробництва нової продукції або впровадження нової технології. Держава повинна сприяти та підтримувати розвиток наукових досліджень у сфері охорони здоров'я задля впровадження апробованих ефективних результатів наукових досліджень у практику та застосування їх закладами охорони здоров'я. Фінансове забезпечення наукових досліджень повинне проводитися на конкурсній основі з державного бюджету та інших джерел, дозволених законодавством [1; 5].

Основою управління соціально-економічними системами, якою є сфера охорони здоров'я, має бути стратегічне управління інноваційним розвитком із такими орієнтирами: формування та втілення пріоритетних напрямів науки, інноваційної діяльності в сфері охорони здоров'я; формування та стимулювання попиту на НДДКР у сфері охорони здоров'я; розвиток системи медичного страхування; підтримка міжнародної співпраці, технологічної інтеграції господарюючих суб'єктів, взаємодії, державно-приватного партнерства; модернізація структури сфери охорони здоров'я; технічне переоснащення господарюючих суб'єктів у сфері охорони здоров'я; розвиток інноваційної інфраструктури.

Результативність інноваційного розвитку та діяльності насамперед визначається засобами організації, ефективними інструментами реалізації на державному рівні. Цими елементами зумовлена швидкість отримання результатів фундаментальних досліджень, які в часі трансформуються у вагомий прикладний розробки, реалізовуватимуться у інновації, що будуть впроваджуватися у сфері охорони здоров'я України.

Для реалізації стратегічних напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України потрібно сформулювати та втілити систему заходів із залученням інструментарію державної інноваційної політики. Регулювання з боку державних органів інноваційної діяльності у сфері охорони здоров'я повинно бути багатопрофільним і відповідати тим напрямкам та сферам, що передбачають активний розвиток, внесення змін і реалізацію інноваційних програм. На сьогодні державні наукові та науково-технічні програми є основним засобом реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Вони передбачають концентрацію науково-технічного потенціалу країни для розв'язання найважливіших національних проблем (табл. 1).

Варто зазначити, що в Україні цільові програми загальнодержавного рівня скеровані передусім на ключові напрями у сфері охорони здоров'я та науково-технічній сфері. Однак більшість описаних програм, або

Таблиця 2. Комплексні заходи з боку держави у сфері охорони здоров'я в Україні

№ п/п	Проекти
1	Інноваційний проект «Зупинити епідемію серцево-судинних захворювань» у різних регіонах провідні фахівці проводять обстеження та консультації пацієнтів, аби попереджати та вчасно діагностувати серцево-судинні захворювання
2	Інноваційний проект «Європейська стратегія здоров'я – 2020» щодо неінфекційних захворювань на період до 2020 року на основі удосконалення системи педіатричної, неонатальної, кардіологічної й кардіохірургічної допомоги
3	Інноваційні проекти, що спрямовані на впровадження в систему охорони здоров'я сімейної медицини відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я» від 20.06.2000 р. № 989
4	Інноваційні проекти, що мають організаційно-технічне значення внаслідок відображення міжнародних інтеграційних процесів у сфері розробки та обігу ЛЗ. Так, наприклад, Постановою КМ України «Деякі заходи щодо забезпечення якості лікарських засобів» від 28.10.2004 р. № 1419 на МОЗ України покладено обов'язок забезпечити, починаючи з 01.01.2009 р., обіг лікарських засобів відповідно до вимог належної виробничої, дистрибуторської, лабораторної та клінічної практики, гармонізації згідно з директивами ЄС і ВООЗ, спрямованих на переоснащення фармацевтичних підприємств сучасним високопродуктивним обладнанням
5	Напрями реєстрації медичної техніки та виробів медичного призначення відповідно до Постанови КМ України від 09.11.2004 р. № 1497 «Про затвердження Порядку державної реєстрації медичної техніки та виробів медичного призначення»

Джерело: укладено на основі [5].

виконуються на третину відсотків, або у великій кількості положень відзначаються швидше ступенем декларативності.

Розроблення та втілення інновацій, інноваційна діяльність з пріоритетних напрямів у сфері охорони здоров'я реалізується у вигляді інноваційних проектів. Сьогодні ж маємо ситуацію, яка демонструє дефіцит національних інноваційних проектів, які б мали попит хоча б на національному ринку, насамперед ґрунтувались на тих ідеях, які є затребувані попитом та міжнародним

Таблиця 3. Рекомендації для вдосконалення забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України

Критерій	Перелік рекомендацій
1	2
Реалізація соціальних напрямів інноваційних перетворень в організаційній площині суб'єктів господарювання медичного сегменту та сфери охорони здоров'я загалом	<ul style="list-style-type: none"> - модернізація матеріально-технічної бази, - впровадження інновацій у сфері охорони здоров'я: нових медичних технологій, прогресивних засобів і методів лікування тощо, - встановлення гарантованого державного обсягу безоплатної медичної допомоги та запровадження багатоканального фінансування, - розроблення програмних засобів опрацювання інформації, удосконалення існуючих методів діагностики та лікування й модернізації технологічних процесів, освоєння нового обладнання, впровадження нових технологій, а також реформування системи управління охороною здоров'я шляхом створення нових моделей функціонування цієї сфери і відповідної підготовки та перепідготовки кадрів
Вдосконалення нормативно-правового поля	<ul style="list-style-type: none"> - покращення нормативно-правового законодавства, а саме: у частині захисту авторського права соціальних напрямів інноваційної діяльності в фармацевтичному сегменті та сфері охорони здоров'я, правової легалізації, - взаємне визнання міжнародних законів та стандартів, їх гармонізація, - сертифікація лікувальних засобів на відповідність стандартам GMP, яка пов'язана передусім з підтвердженням відповідності якості, ефективності та безпеки інновацій
Впровадження заходів у науково-виробничій площині щодо інноваційного розвитку фармацевтичного сегменту та сфери охорони здоров'я загалом	<p>враховуючи велике соціальне навантаження, неефективність загальних принципів стимулювання інноваційної діяльності, доцільно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створити венчурні фонди за участю держави з метою постійного та кваліфікованого контролю за виконанням інноваційних проектів та фінансування національних програм зі створення нових інноваційних лікарських засобів, медичної техніки та виробів медичного призначення тощо; - створити Національну лізингову компанію, якій надати повноваження пільгової закупівлі медичної техніки, обладнання та устаткування і право визначення науково-експертних центрів щодо експертизи виробів медичного призначення, що підлягають внесенню до Державного реєстру

Джерело: складено авторами на основі [2; 3].

ринком, відзначались ефективністю та результативністю. Найбільш поширені державні інноваційні проекти наведені у таблиці 2.

Аналізуючи впроваджені комплексні заходи з боку держави у сфері охорони здоров'я України, вважаємо, що доцільно скерувати зусилля на створення і вдосконалення таких видів інновацій, які можуть значно покращити процеси надання медичної послуги: зміна способів придбання споживачами медичної допомоги та її використання; створення інноваційних технологій і впровадження технологічних процесів, що сприятимуть розробленню нових медичних продуктів і лікарських засобів; формування нових бізнес-моделей, що поєднані із горизонтальною чи вертикальною інтеграцією організацій охорони здоров'я.

Особливу увагу варто звернути на ефективність проведення тендерів на проекти НДДКР, програми довготермінових партнерських НДДКР та впровадження вітчизняних розробок, поліпшення законодавчо-правової бази, надання пільг на участь суб'єктів господарювання у виконанні субконтрактів для державного замовлення на створення новітніх медичних технологій, лікарських засобів, виробів медичного призначення тощо. Важливим керунком є розвиток інноваційних кластерів, областей, позабюджетних фондів, формування центрів трансферу медичних технологій на основі вузів та наукових медичних інститутів.

Враховуючи вищезазначене, автором запропоновано такі шляхи вдосконалення забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, суб'єктів господарювання цієї сфери України (табл. 3).

Для цього перед державою стоїть завдання:

- визначити чіткі орієнтири інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я;
- встановити пріоритетні напрями інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я;
- розробити стратегію, політику задля досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я;
- забезпечити належний рівень процесу управління, ухвалення рішень задля досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я;
- забезпечити можливості адаптації сфери охорони здоров'я до змінних потреб населення, акумулювання регуляторних, політичних, соціальних та юридичних інструментів у напрямі управління інноваційним розвитком сфери охорони здоров'я.

ВИСНОВКИ

Розв'язання проблем охорони здоров'я потребує реалізації чітких і зрозумілих кроків, які вочевидь мають ґрунтуватись на державному регулюванні інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, стратегічному управлінні, що передбачає формування концепції, вибір стратегій інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я для визначення й одержання потрібних ресурсів та їх використання, розподілу з метою забезпечення ефективної роботи сфери охорони здоров'я в майбутньому. Грамотне та ефективне забезпечення державного регулювання інноваційного розвитку сфери

охорони здоров'я України сприяє забезпеченню процесу створення і впровадження інновацій та організаційних змін у достатньому обсязі для адекватної реакції на зміни в зовнішньому середовищі.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 08.12.2016 № 436-15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Жаліло Л.І. Стратегії змін у сфері охорони здоров'я в умовах соціально-економічних реформ в Україні / Л.І. Жаліло, М.І. Мартинюк [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Zhalilo.pdf>.
3. Корнійчук О. Стратегія побудови сучасної української системи охорони здоров'я / О. Корнійчук // Вільне слово. — 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://vilneslovo.com>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України: Наука, технології та інновації // База даних Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України / МОН України. Державні цільові програми. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/derzhavnitsilovi-programi/>
6. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
7. Перелік державних цільових програм, розроблених МОЗ, та їх керівників. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dli_cprogs06.html

References:

1. Commercial code of Ukraine : Law of Ukraine dated 08.12.2016 № 436-15, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 16 October 2018).
2. Zhalilo, L. I. & Martyniuk, M. I. "Strategies for healthcare change in conditions of social and economic reforms in Ukraine", available at: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Zhalilo.pdf> [in Ukrainian].
3. Korniychuk, O. (2017), "The strategy of building a modern Ukrainian healthcare system". Vilne slovo [Free word], available at: <https://vilneslovo.com> [in Ukrainian].
4. The official site of the Department of Statistics of Ukraine, available at: <http://ukrstat.gov.ua> (Accessed 16 October 2018).
5. The official site of the Department of Education and Science of Ukraine, available at: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/derzhavni> (Accessed 1 October 2018).
6. Fundamentals of Ukrainian legislation on healthcare: Law of Ukraine dated 19.11.1992 № 2801-XII, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801> (Accessed 3 October 2018).
7. List of state targeted programs developed by the Ministry of Health and their leaders, available at: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dli_cprogs06.html (Accessed 11 October 2018).

Стаття надійшла до редакції 31.10.2018 р.